

Riktlinjer för ledsagning i verksamheten för personer med funktionsnedsättning och i äldreomsorgen.

Ledsagning

Ledsagning syftar till att stödja den enskilde som på grund av funktionsnedsättning eller ålderdom riskerar att isoleras socialt och har svårigheter att umgås med vänner eller att delta i samhällsaktiviteter.

För yngre personer med funktionsnedsättning ska ledsagning som beviljas enligt LSS eller SoL medverka till att den enskilde kan leva som andra, dvs som personer i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning. För personer med åldersrelaterade begränsningar ska ledsagning medverka till att förebygga och motverka social isolering och underlätta för den enskilde att klara vardagslivet, umgås med vänner och delta i kultur- och andra intresseaktiviteter.

Rättstillämpningen visar att ledsagning kan beviljas enligt LSS för bland annat rehab- och semesterresor inom och utom Sverige, fritidsaktiviteter, promenader och olika vardagssysslor. Prövningar i mål enligt SoL visar att bistånd med ledsagning kan beviljas för bland annat sjukhusbesök och promenader.

Oavsett domar i kammar- och regeringsrätt är det de särskilda omständigheterna i varje enskild utredning som ska avgöra kommunens beslut. All ledsagning ska vara biståndsbedömd, antingen som särskilt beslut om ledsagning eller inom ramen för beslut om hemtjänst.

Relation till andra former av bistånd

Ledsagande uppgifter kan ingå i utförandet av *boendestöd* eller *hemtjänst* som beviljats enligt SoL. Det kan vara promenader i närområdet, hjälp att utföra bank- och postärenden, utföra vardagsinköp m.m. I "göteborgsmodellen" för valfrihet inom hemtjänsten ingår till exempel stöd vid post- och bankärenden och stöd för att kunna besöka träffpunkter, bibliotek och vårdinrättningar i hemtjänstens serviceinsatser. Även om uppgifterna kan ingå i hemtjänstbeslutet kan den enskilde ansöka separat om ledsagning för dessa och andra ändamål som särskilt bistånd.

Ledsagande uppgifter ingår också i *personlig assistans* enligt LSS. För den som är berättigad till personlig assistans ska omfattningen av ledsagning inräknas i tiden som beviljas för assistans.

Stöd av *kontaktperson* kan beviljas enligt LSS eller SoL för såväl yngre som äldre personer. Medan ledsagning är en hjälp att till exempel komma till och från umgänge med vänner och verksamheter, är kontaktpersonen i sig en person som kan vara den enskildes umgänge och ge social gemenskap och olika slag av stöd i vardagslivet. Kontaktperson är en personlig kontakt av mer vänskapskaraktär än kontakten med ledsagare.

Personer som har beviljats en *särskild bostad* med personalstöd på grund av funktionsnedsättning eller åldersrelaterade problem, kan ansöka om ledsagning enligt LSS eller SoL för att t ex kunna delta i kultur eller fritidsaktiviteter utanför bostaden. Enligt LSS ska fritidsaktiviteter och kulturella aktiviteter ingå i bostad med särskild service för barn respektive vuxna. Om den enskildes behov ändå inte tillgodoses genom personalen knuten till bostaden kan den enskilde beviljas ledsagning enligt LSS för att t ex delta i fritidsaktiviteter utanför bostaden (RR mål 2196-92, 5716-94, 6733-00).

Utredning

Utredning och beslut ska ange syftet med ledsagningen. Det bör framgå om behovet av ledsagning omfattar endast förflyttning till och från en viss aktivitet eller också omfattar insatser under en viss aktivitet; ett föreningsmöte, ett arenaevenemang eller liknande.

När utredningen gäller barn eller ungdomar är det behoven utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder, som ska bedömas. Hänsyn ska tas till föräldraansvaret liksom till den unges behov av att få erfarenheter utan sina föräldrar.

Om en person som är över 65 år beviljas ledsagning enligt SoL, ska särskilt utredas om orsaken till behovet är en funktionsnedsättning som uppkommit före 65 års ålder. Om funktionsnedsättningen uppkommit före 65 års ålder är ledsagningen avgiftsfri även efter 65 års ålder.

Tidsbegränsade beslut

Ledsagning är en insats som är beroende av förändringar i den enskildes förmåga liksom i hans/hennes intressen och önskemål. Därför bör beslut om ledsagning tidsbegränsas, följas upp och omprövas utifrån syftet med biståndet.

Utförande

Ledsagning ska utformas så att den innebär ett personligt stöd och anpassas efter individuella behov och önskemål. Det innebär en strävan efter att tillmötesgå den enskildes önskemål om vem som ska utföra ledsagningen liksom önskemål om när ledsagningen ska ges.

Den individuella anpassningen innebär också att ledsagaren ska ha den kompetens som behövs för att ledsagningen ska vara av bra kvalitet för den enskilde. Den enskilde och ledsagaren behöver exempelvis kunna kommunicera med varandra och ledsagaren behöver vara förtrogen med sådana hjälpmedel som den enskilde använder. Det är viktigt att ledsagningen sker så att den enskilde känner sig trygg. De som exempelvis har en omfattande hörsel- eller synnedsättning måste kunna lita på att ledsagaren inser vad funktionsnedsättningen innebär vid förflyttning i trafikmiljö.

Ledsagning innefattar vid behov hjälp med förflyttning, av- och påklädning, toalettbesök och hjälp i matsituationer.

Ledsagning, liksom andra insatser inom socialtjänsten, ska utformas så att den stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Omkostnader för ledsagaren

Ledsagaren är anställd av kommunen som svarar för sådana omkostnader som är nödvändiga för att ledsagningen ska kunna utföras. I samband med utredning och beslut eller i vart fall innan ledsagningen utförs ska kommunen besluta om vilka omkostnader som är skäligen. Om ledsagningen omfattar insatser under exempelvis ett arenaevenemang är entréavgift skälig liksom resekostnader för kollektivtrafik.

Avgifter

Ledsagning som beviljas enligt LSS är avgiftsfri i alla åldrar.

Ledsagning som beviljas enligt SoL för personer under 65 år på grund av funktionsnedsättning är avgiftsfri.

Ledsagning som beviljas enligt SoL för personer över 65 år på grund av funktionsnedsättning som förvärvats före 65 års ålder är avgiftsfri.

Äldreomsorgstaxan innebär att avgiften ska justeras vid varaktiga förändringar, medan ett tillfälligt ökat behov inte påverkar avgiften. Det är med den bakgrunden rimligt att tillfälliga ledsagningsbehov inte leder till avgift eller avgiftshöjning medan återkommande planerade ledsagningstillfällen beaktas i avgiftsunderlag och avgiftsbeslut.

Förslag till formulering i riktlinjerna, om KF beslutar om taxeändring:

Ledsagning som beviljas enligt SoL för personer över 65 år på grund av nyförvärvad funktionsnedsättning eller åldersrelaterade begränsningar är avgiftsfri upp till tio timmar per månad. Ledsagning utöver tio timmar per månad är avgiftsbelagd enligt taxan för äldreomsorg/hemtjänst. Beräkningar för att tillämpa maxtaxan ska innefatta avgifter för ledsagning.

